

**A natureza na
obra de Manuel
María**

AS PLANTAS

ODE AO NACEMENTO DUNHA FOLLA

¿Qué cantidade de marabilla
foi precisa para que
se producira este prodixio?
¿Qué dor ou que alegría
sentiu a árbore
cando esta folla
xurdiu á luz de súpeto?
¿Que lle diría o vento
cando a ollou?
Cando se menea e vibra:
¿Qué segredo ou mensaxe
nos quere transmitir?
¿Cómo e de que xeito
tivo que adelgazar a terra,
rubir árbore enriba, facerse
vidro musical e transparente
e ser delicada folla estremecida?

(AS LÚCIDAS LÚAS DO OUTONO, 1988)

BIOGRAFÍA DUNHA FOLLA

Agromou a folla. Naceu para ollar con asombro ao universo e para clarificar á Primavera. Escoitou a música enfebrecida e delicada dos paxaros. Tremeu de desexo e de paixón cos agarimos mainos e sutís da brisa recendente e invisíbel. Contemplou en viso a máxica floración de todo canto existe. Deuse ao estío. Ao chegar o Outono desprendeuse da árbore que a ataba e, sen máis, botouse mundo adiante.

(ORÁCULOS PARA CAVALIÑOS DO DEMO, 1986)

A FLOR

Un día nácenos, de súpeto, unha flor.
E quedamos sen bágoas.
Perguntamos, entón, que é unha flor.
Queremos saber por que en nós
naceu aquela flor.
A nosa flor é moi pobriña.
Non sabemos que as nosas verbas
lle poden matar a vida á nosa flor.
¡Milagre! ¡Milagre!
Mais nós aínda non sabemos
o que imos facer coa nosa flor.

(MAR MAIOR, 1963)

O TOXO

¡Anque o toxo ten espiñas
sorrí polas primaveiras
con sorrisas mareliñas!

(TERRA CHÁ, 1954)

CANCIÓN DA FLOR DE TOXO

**Chorimas incendiadas, consumíndovos
nun rabioso fulgor desesperado:
sodes o amarelo puro e esencial
pois non hai outro. Lóstregos
de amor que vos abrides
no corazón do cosmos para ferir
aos nosos ollos co alto asombro
do ouro verdadeiro: única moeda
para poder pagar o desasosego
que nos causa este incerto
vivir cego e absurdo
que se nos vai por tortos,
indecisos, calados e inseguros
camiños de tristura e desamparo.**

(AS LÚCIDAS LÚAS DO OUTONO, 1988)

BALADA DAS CHORIMAS

Soio para competir co sol, naceron as chorimas amarelas, bágoas da terra, lume do torrón, forza primeira e misteriosa, chagas que queiman o peito esmorecente e tristeiro da serán,
aturuxos de luz enfebrecida.

Chorimas, potentes labaradas que rexorden de súpeto enchendo de resplandor rabioso as chousas centeeiras, as doces searas florecidas no medio da soedade inmensurábel,
aturuxos de luz enfebrecida.

Chorimas, irmás e compañeiras das cotovías e as lavercas, brasas que queiman o escuro das uces e as carqueixas e se reflexan nas pucharcas porque elas non precisan outro espello,
aturuxos de luz enfebrecida.

Chorimas, estrelas pequeniñas, candeeiros que iluminades o silencio: para vós o vento improvisa canciós e a choiva cae máis de vagar e musical soio para non mancarvos,
aturuxos de luz enfebrecida.

Chorimas amarelas, vós tan febles, escoltadas de espiñas feridoras,
aturuxos de luz enfebrecida.

(O LIBRO DAS BALADAS, 1978)

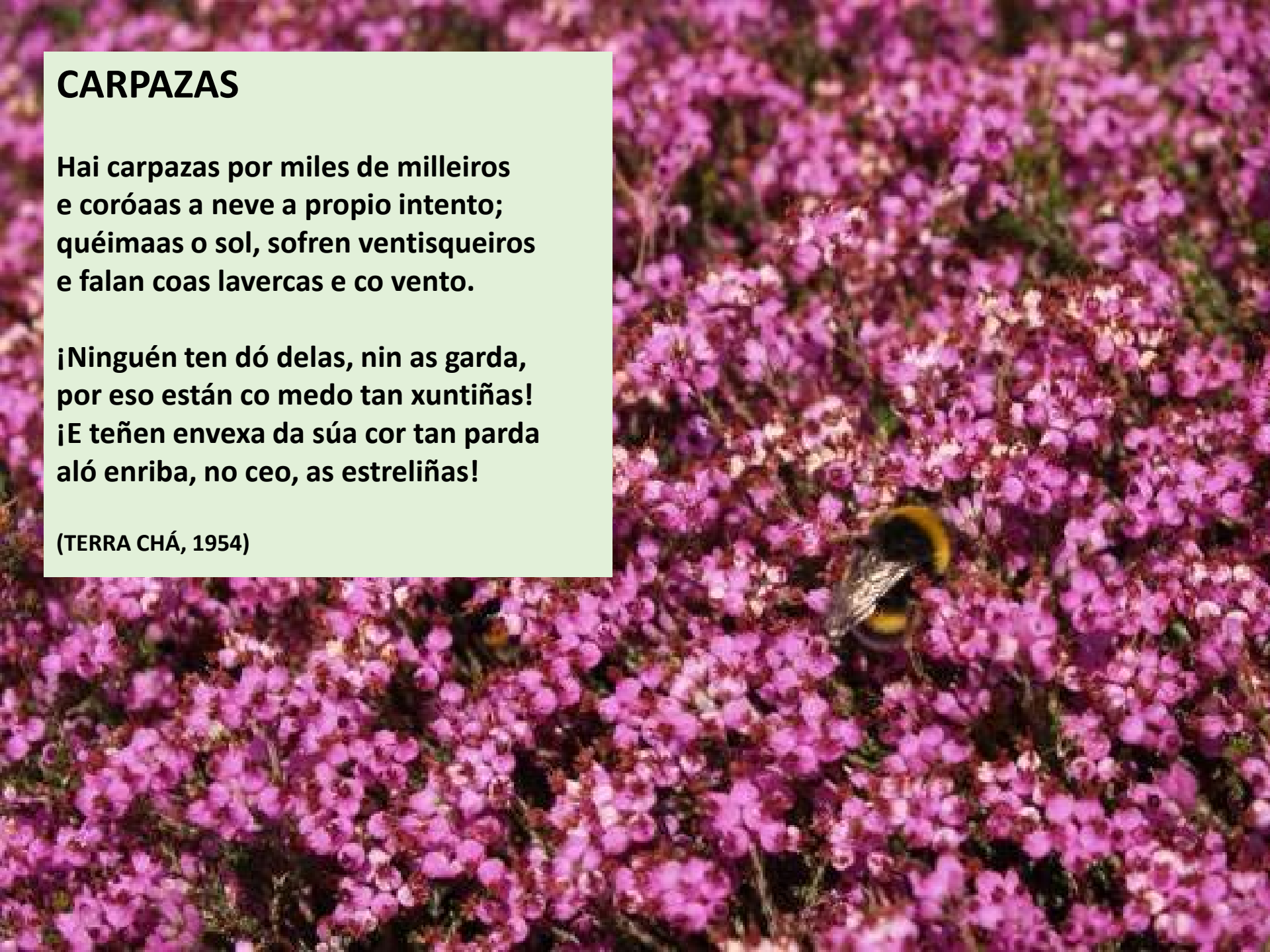

CARPAZAS

**Hai carpazas por miles de milleiros
e coróaaas a neve a propio intento;
quéimaas o sol, sofren ventisqueiros
e falan coas lavercaas e co vento.**

**¡Ninguén ten dó delas, nin as garda,
por eso están co medo tan xuntiñas!
¡E teñen envexa da súa cor tan parda
aló enriba, no ceo, as estrelañas!**

(TERRA CHÁ, 1954)

ROSAS

**Sempre a rosa. Sempre:
a forma,
a cor,
o recendo,
a luz,
a perfección da rosa.
Prefiro a rosa vermella.
E amo a rosa branca
porque cando lle digo
simplemente: ROSA,
entorna os ollos,
trema
e ruborece.**

(A LUZ RESUCITADA, 1984)

POEMIÑA PARA NAMORAR A UNHA ROSA

A rosa rosiña
está na roseira
moi coloradiña,
feliz e riseira.

A rosa rosada
de tanto lucir
a mesma alborada
a pode ferir.

A rosa rosiña
está no rosal:
¿Ti queres ser miña,
rosiña lanzal?

A rosa rosada
de tenro mencer,
¡É tan delicada
que pode morrer!

Para rosa rosiña
fachenda de Maio
¡incluso é espiña
a flor dun salaio!

A rosa rosada
xa é miña amiga:
¡quedou namorada
con esta cantiga!

(AS RÚAS DO
VENTO CEIBE, 1979)

A ROSA

Antes de nada somentes era a rosa:
luz en éxtase na patria ceibe,
terreal e pura da roseira.
¡Rosa-de-xericó e alexandría!
Rosa mística, flor de Prisciliano:
tebra e orballo, misteriosa e nosa,
jouh luminosa rosa chameante!
Ao medrárenlle os pétalos a rosa foi
-en anceo purísimo de infindo-
número pitagórico,
música concertada das esferas,
idea platónica, rosa-cuz, sol,
lúa, representación astral,
lume e roda que aquece e move
ao universo, fonte de vida.
Logo a rosa fíxose rosácea:
símbolo-sentimento do románico,
ornato dos xugos, fontes, uchas,
armarios e lacenas: cousas
sinxelas de uso común e cotidiano,
paixón e lembranza moi sutil.
¡Purísima e sinxela rosa rosae
aínda recendendo e perfumando
o cativo xardín da nosa vida!

(VERSOS DO LUME E O VAGALUME, 1982)

MILLO

**Os labradíos bos que a millo están
dan pouco millo e pouco pan.**

**O millo é, zugón, zugón,;
deixa a terra cansada,
sen forzas o terrón
e a espiga non val nada.**

**Mais o millo fai falla pra cebar
os capós, prás papas e pró gado.
Se non e bota haino que mercar
e vaise entón servido por ganado.**

(TERRA CHÁ, 1954)

CENTEO

**Foi no Outono outonado,
Logo medrou ben medrado.
Cando foi fino e delgado
floreou ben floreado.
E aló no Maio amaiado
foi polo vento ondeado.
E o pazpallar, lacazán,
canta a promesa do pan.**

(TERRA CHÁ, 1954)

TRIGO

**Este é o trigo candeal:
dereito, lanzal.**

**É como o ouro: douradiño.
¡Que ledicia terá o muíño
ó muiñar!**

**Haino que amasar,
tendelo
e cocelo.**

**Despois de o enfnar,
¡Deus, a este pan, ha de baixar!**

(TERRA CHÁ, 1954)

AS PATACAS

Os días de Setembro xa mediaron.
Coñécese nas tardes que baixaron.
Ás mañás comeza a facer frío
e son grandes as pingotas de resío.
-Hai que ir xunguindo as vacas
e comezar a apaña das patacas.

Hai patacas cazonas e mariñas;
grandes, pequenas, mareliñas.
Pra apañalas sofren os cadrís.
Estas, cor viño, son as do país
que case non pagaron a semente:
¡van cansadas! As da xente
son as grandes. As dos ganados
van da terra en sacos separados.

¡Aínda que non dean cartos, as patacas
ceban os porcos e fan medrar as vacas!

(TERRA CHÁ, 1954)

OS NABOS

Arden as costas coa fogaxe
pra sementalos.

As maos degrezan coa friaxe
pra apañalos.

Estes os nabos son:
folla verde, finos grelos;
os carolos no terrón
azúes, brancos, marelos.

Mantense a xente con grelos,
coas follas críase o gando.
Os carolos -¡hai que velos!-
os porcos que están criando.

(TERRA CHÁ, 1954)

...

Antergas vides chantadas no torrón
con tremendos desexos de viver:
estades sobor da terra a florecer
en borbollón de seiva e de paixón.

....
(SONETOS AO VAL DE QUIROGA, 1988)

As árvores

O CEDRO DA HORTA DA CASA DE HORTAS

Meu lanzal cedro senlleiro
que naciche en Pontedeume:
¿gardas lembranza en Outeiro
das doces augas do Eume...?

Cando meu avó e padriño
te plantou na horta de Hortas:
¡eras un cedro noviño
de ponlas febles e cortas!

Cedro xentil, labarada
de delicada elegancia:
¡ti fuche o meu compañeiro
nos días da miña infancia!

...

Se a sorte, cega e arteira,
chega a rematar contigo:
¡eu píddolle á túa madeira
que baixe á terra comigo!

(TERRA CHÁ, 1954)

CARBALLEIRA DE HORTAS

¡Era, en verdade, fermosa a carballeira
e das brosas fora aínda librando!
¡Que nube de verdor na Primaveira!
¡Á súa sombra no vrao estaba o gando!
...

Algúns daqueles carballos tan bariles
eran limpos e dereitos, sen un nó.
¡E sentiran pasar moitos abriles,
que xa os ollara medrar meu bisabó!

Era a mellor carballeira que medrou
en toda a Chaira. ¡Viñérona cortar!
¡Nunca o vento máis forte a derrubou
e unha serra abundou pra a derrubar!

(TERRA CHÁ, 1959)

CASTIÑEIRO

**Está soio o castiñeiro
no cómaro dun labradío.
¡E como o ollo senlleiro
eu coido que sinte frío!**

**Ten a copa moi redonda
e ten a casca enrugada.
¡Debe sentir pena fonda
lembrando a vida pasada!**

**Como xa ten tantos anos
os seus foron morrendo.
¡Agora arbres estranos
escóitano estar xemendo!**

**¡Case non hai castiñeiros!
Os que hai son de respecto:
¡velliños, orfos, trasteiros
e con furados do peto...!**

(TERRA CHÁ, 1954)

...
**Castiñeiros do Val, meus castiñeiros
orfos, vellos, calados e retortos,
co toro podrecido, os brazos tortos,
aló embaixo no río ou nos outeiros.**

...
(SONETOS AO VAL DE QUIROGA, 1988)

O OURIZO

Co seu ouro vello, mol
o ourizo ouriceiro
toma o sol
no pico dun castiñeiro.

Tal un señor moi mandón:
o ourizón,
no pico dun castiñeiro
tomando o sol moi riseiro.

O ourizo está moi ledo
coa súa casa ben pechada
-jauh, qué medo!-
de espiñas toda cercada.

Quer botar unha risada
e os seus dentes arregaña
case un nada:
¡e xa fuxiu a castaña...!

(OS SOÑOS NA GAIOLA, 1972)

CARBALLOS

**¡Carballos rexos, potentes,
calados ou musicales
que loitais como valentes
cos xistras e os vendavales!**

**¡Duros carballos verdeados,
petrucios e sedentarios!
¡Estades na Chá chantados
solemnes e centenarios!**

**¡Como amo a vosa beleza
da máis baril sobriedade!
¡Que sensación de forteza
ollando prá eternidade!**

(TERRA CHÁ, 1954)

A ABIDUEIRA

¡Que branca é a abidueira!

¡Cara ao ceo anda a soñar!

¡Feita zoca, anque non queira,
moita lama ha de tripar!

(TERRA CHÁ, 1954)

ABENEIRO

**Abeneiro, alto e esguío,
cheo de gracia e donaire:
¡estás ollando pró río
e daslle pousada ó aire!**

**¡Ti non sabes, abeneiro,
-as túas follas cor de mel-
que estás ollando o regueiro
sen saber o que ves nel!**

(TERRA CHÁ, 1954)

SALGUEIRO

**¡Está na lama o salgueiro
e medra no salgueiral!
¡Fachenda e flor do lameiro!
¡Corpo despido e xuncal!**

**Dendes do pé deica o cimo:
¡que prodixio de feitura!
¡Os ventos danlle agarimo!
¡E danlle as aves tenrura!**

(TERRA CHÁ, 1954)

O LOUREIRO

Árbore sacra, usada polos deuses para coroar a testa dos poetas que tiñan na fronte rousinois e nos beizos virxes a luz dun canto novo e namorado: a época dos mitos fermosos xa pasou e agora, neste tempo miserento, somente vives de lembranzas e vagas soidades melancólicas. Máis sempre quedará o teu recendo, a túa solemne e sobria gravidade, a túa gracia senlleira e aldeana e a tú luz –nube verde-moura- retardando as cores do amañecer. Amo, loureiro xentil e delicado, as túas fortes follas vibradoiras en aberto diálogo co vento e as túas escuras ponlas florecidas de ledos merlos e xílgaros cantores.

(VERSOS DO LUME E O VAGALUME, 1982)

...

Por dentro vas calada e consumida
por unha forza cega e poderosa.
E por fora es áspera e rugosa,
oliveira retorta como a vida.

...

(SONETOS AO VAL DE QUIROGA, 1988)

...
Limoeiro florido e sorprendente
iluminando os ouros do solpor:
nada tés tan fermoso como a flor
nin existe flor tan recendente

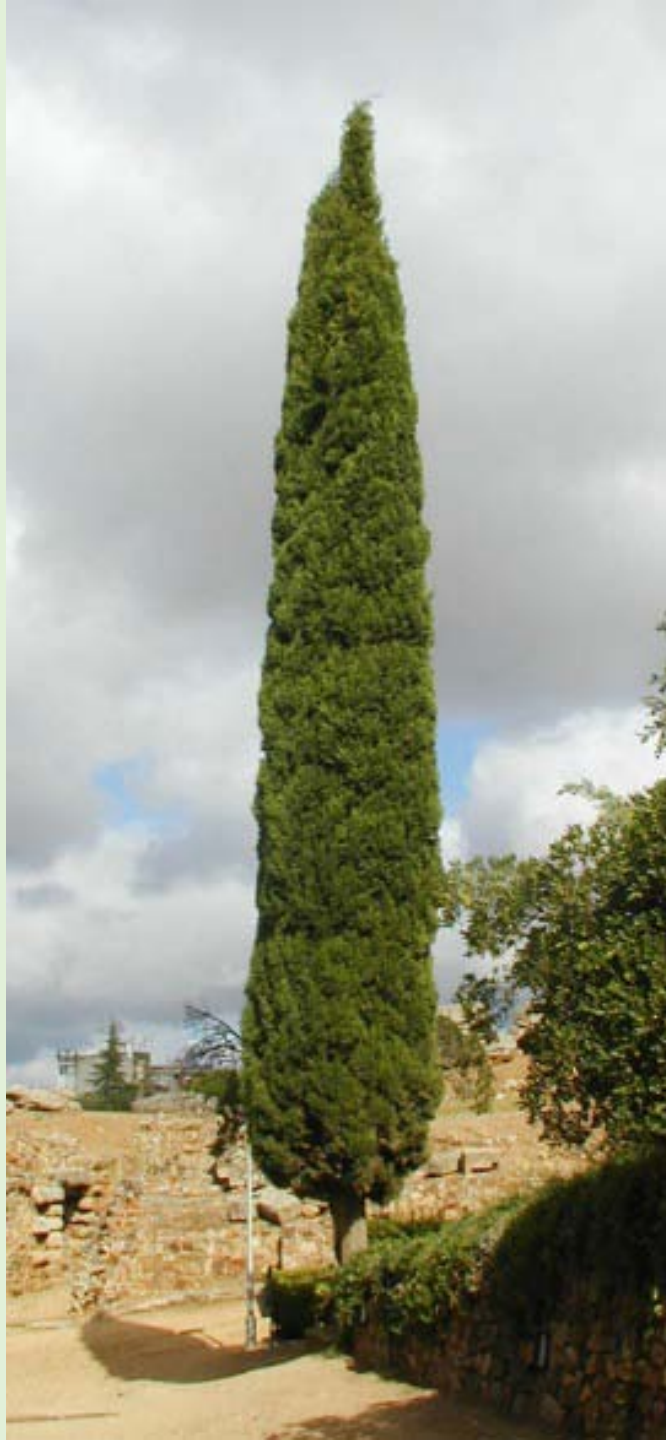
...
(SONETOS AO VAL DE QUIROGA, 1988)

ALCIPRÉS

**Fírgoa de luz
parda e magoada,
patria da brisa,
dos tépedos
ventos vagamundos
e canoros, solpor
da nosa melancolía
solitaria, pequeno
anaco de noite
vixiante, resplendor
da nosa íntima
tristura resignada,
salouco da terra:
enorme bágoa.**

(A LUZ RESUCITADA, 1984)

PIÑEIROS

**¡Piñeiros finos, delgados,
perfección da vertical!
¡Ollais ó ceo pasmados
coa vosa ollada lanzal!**

**¡Tedes as vosas verdades
e só o vento escoitais!
Se o vento quere, chorades.
Se quere o vento cantais.**

**Éu téñovos pouco aprecio.
Como sodes tan esguíos:
¡vedes con certo desprecio
ós meus arbres montesíos!**

(TERRA CHÁ, 1954)

ÁRBORES DA CIDADE

As árbores da cidade
esmorecidas, tristesiras:
¡non cometeron delito
e téñenas prisioneiras!

As árbores da cidade
non sei como dan medrado
co barullo dos motores
e co ar polucionado.

As árbores da cidade
son seres artificiais:
¡naceron no invernadeiro
dos xardís municipais!

(AS RÚAS DO VENTO CEIBE, 1979)

*Con este traballo queremos
facer unha humilde homenaxe
a quen tanto quixo e fixo por
poñer en valor este noso país.*

Manuel María Letras Galegas 2016

**Montaxe e fotos: Adela Leiro, Mon Daporta
Textos: Manuel María
Xaneiro 2016**

